

פרשת אחרי מות-קדושים

(ע"פ הרב יששכר פרנד)

פרשתנו מכילה מצות עשה שלעיתים קרובות לא חושבים עליה בתור מצווה. על הפסוק "בצדק תשפוט את עמיתך" נותנת הגמרא (שבועות ל.) שני הסברים: לפי דעה אחת, הפסוק מהווה הוראה לשופטים, כשבאים שני אנשים לדין תורה, על הדין לטפל בשניהם באופן שווה. אסור לו לתת לאחד לעמוד כשהשני יושב, או לתת לאחד לדבר ארוכות, ולא לתת לשני להתבטא וכו'... לפי הדעה האחרת, המצווה מכוונת לכל יהודי, וכוונת המצווה היא שתמיד נשפוט את הזולת לכף זכות, דהיינו שהספק יהיה לטובתו.

במילים אחרות לשפוט את השני לכף זכות, אינו רק הוראה של פרקי אבות, אלא פסוק מפורש בתורתנו הקדושה. אם רואים אנחנו מישהו שעושה דבר שעל פניו לא היה צריך לעשות, יש פסוק מפורש שעלינו לחפש את צד הזכות במעשיו. ככה פוסקים הרמב"ם, רבנו יונה והחפץ חיים: כשאנחנו רואים בן אדם שבדרך כלל מתנהג כראוי, עלינו לשפוט אותו לכף זכות, וזה מצות עשה דאורייתא!

תוצאה חיובית נוספת היא שבאופן שאדם נוהג עם רעהו ושופט אותו, ככה ינהגו וישפטו אותו בשמים. מובא בפרקי אבות (ג,ט"ו) "נפרעים מן האדם מדעתו ושלא מדעתו". מסביר הבעל שם טוב: אם בן אדם עד לאירוע ומסכנתו הוא שרעהו גנב, שקרן, אדם רע, ישפטו את ה"עד" בעולם האמת בצורה דומה.

הרב פאם מצטט את סיפורו של דוד המלך ובת שבע. מקודם היא הייתה נשואה לאורי החתי. הוא היה בצבא דוד, שבו נהגו לתת גט לאישה לפני יציאתם למלחמה. למרות שמבחינת הדין בת שבע לא הייתה אישה נשואה, חכמינו אמרו שהמעשה לא היה מעשה ראוי מצדו של דוד המלך. בא נתן הנביא, וספר לו אודות האיש העשיר שלא היה חסר לו מאומה, ולאיש העני הייתה אך ורק כבשה קטנה. חמד האיש העשיר את הכבשה ולקחה. נתן ביקש מדוד לשפוט בנושא וזה התרגז מאוד ואמר שהאיש שביצע את הדבר הרע הזה חייב מיתה. אז אמר לו נתן שהוא האיש העשיר ופסק דינך הוא זה שמגיע לך.

אומר הבעל שם טוב שהדו-שיח בין דוד לנתן הנביא הוא בדיוק מה שיקרה לכל אחד מאיתנו בעולם האמת. אנחנו נגיע לפני בית דין של מעלה ויתנו לנו לשפוט מעשה

תיאורטי. יגידו לנו הנה הבן אדם עשה כך וכך. הוא חילל את שם שמים, התנהג בצורה לא ישרה וכו' וכו' מה לעשות איתו? אנחנו נתרגז על הבן אדם הזה ונשפוט אותו בעונש שנראה לנו הולם. ואז יודיעו לנו שאנחנו בעצמנו הרשע ששפטנו. אנחנו בצענו אותם עבירות ובעצמנו חתמנו את גזר דיננו. זאת תוצאה מהעובדה שלא נותנים לזולת ליהנות מהספק. וזה הסבר למשנה שנפרעים מהאדם "שלא מדעתו". לא היינו חושבים שתכונותינו אנו ישמשו כדיין לעצמנו.

הגמרא בשבת קכ"ז: אומרת "הדן חברו לכף זכות דנין אותו לזכות" וזה יותר ממדה כנגד מידה, אלא זה בדיוק מה שקורה שמה שפסקנו לאחרים - אותם מילים, אותה גישה – הוא בעצם הפסק שדן אותנו.

פעם הבא כשיהיה לנו ספק לגבי משהו, אל לנו להסיק מסקנות חפוזות. וידוע שכל שהנדון אישיות חשובה יותר, - חשוב שבקהל, רב, תלמיד חכם, מנהיג - נטייתנו הטבעית היא לשפוט אותו לחובה. רק נזכור אז, שאת עצמנו שפטנו!!!